

Наукові перспективи
Видавнича група

Перспективи та інновації науки

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№10(56) 2025

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

Видавнича група «Наукові перспективи»

Луганський державний медичний університет

Громадська наукова організація «Система здорового довголіття в мегаполісі»

Християнська академія педагогічних наук України

Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання

*за сприяння КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва", Центру
дієтології Наталії Калиновської*

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 10(56) 2025

Київ – 2025

Ivan Horbachevsky Ternopil National Medical University

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Luhansk State Medical University

Public scientific organization "System of healthy longevity in the metropolis"

Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of Spiritual and
Moral Education

*with the assistance of the KNP "Clinical Hospital No. 15 of the Podilsky District of Kyiv", Nutrition Center of
Natalia Kalinovska*

"Prospects and innovations of science"

(Series" Pedagogy ", Series" Psychology ", Series" Medicine ")

Issue № 10(56) 2025

Kiev – 2025

ISSN 2786-4952 Online

УДК 001.32:1/3](477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-10\(56\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-10(56))

**«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»:
журнал. 2025. № 10(56) 2025. С. 2882**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017
журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.04.2023
№ 491 журналу присвоєно категорію "Б" із медицини: спеціальність 222**

**Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації
«Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 16.10.2025, № 7/10-25)**

*Журнал видається за підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва", Центру дієтології Наталії
Калиновської.*

Журнал заснований з метою розвитку наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні, за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку медицини, психології, педагогіки та. Видання розраховано на науковців, викладачів, педагогів-практиків, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, громадсько-політичних діячів.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Торяник Інна Іванівна - доктор медичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії вірусних інфекцій Державної установи «Інститут мікробіології та імунології імені І.І. Мечникова Національної академії медичних наук України» (Харків, Україна);

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

1. Бабова Ірина Костянтинівна - доктор медичних наук, професор, старший науковий співробітник відділу економічного регулювання природокористування, ДУ "Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України", лікар ФРМ (фізичної та реабілітаційної медицини) ДУ "Територіальне медичне об'єднання МВС України по Одеській області" (Одеса, Україна)
2. Бабчук Олена Григоріївна — кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
3. Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
4. Балахтар Катерина Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
5. Бартенєва Ірина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
6. Біляковська Ольга Орестівна — доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
7. Вадзюк Степан Нестерович - доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, почесний академік Національної академії педагогічних наук України, завідувач кафедри фізіології з основами біоетики та безпеки Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського України (Тернопіль, Україна)
8. Вовк Вікторія Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пилі (м. Пила, Польща)
9. Гвожджевський Сильвія — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
10. Гетманенко Людмила Миколаївна - старша викладачка кафедри природничо-математичної освіти і технологій Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)

Бондаренко-Берегович В.В. <i>ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ</i>	1342
Величко В.А., Мамітько А.В. <i>ВПЛИВ ВИТРИВАЛОСТІ НА ЗАГАЛЬНИЙ СТАН ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ</i>	1354
Вірна Ж.П. <i>ДЕПРИВАЦІЙНІ РИЗИКИ РЕКУРЕНТНИХ ЖИТТЄВИХ СТРЕСІВ</i>	1371
Вітомський Ю.Л. <i>ПОРУШЕННЯ МЕТАКОГНІТИВНОЇ ОБРОБКИ В АФЕКТИВНИХ РОЗЛА- ДАХ: КЛІНІКО-ПСИХОЛОГІЧНІ КОРЕЛЯТИ ТА МЕХАНІЗМИ ДЕЗІНТЕ- ГРАЦІЇ «Я-КОНЦЕПЦІЇ»</i>	1383
Вольська О.М., Трубієнко К.В. <i>ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ: ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ТА УМОВИ ВИНИКНЕННЯ</i>	1393
Воляник Г.М., Марушко Н.С. <i>ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНФЛІКТУ СПО- ЖИВАЧА В УМОВАХ МАНІПУЛЯТИВНОГО МАРКЕТИНГОВОГО ВПЛИВУ</i>	1402
Гаман І.Г. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ НАСЛІДКІВ ПЕРЕЖИВАННЯ ПОДІЙ ВІЙНИ УКРАЇНСЬ- КИМИ ЖІНКАМИ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ В УКРАЇНІ ТА ПОЗА ЇЇ МЕЖАМИ</i>	1415
Гарець Н.О. <i>РОЛЬ ЧИННИКІВ СІМЕЙНОГО СЕРЕДОВИЩА В РОЗВИТКУ САМО- ОЦІНКИ ТА САМОЦІННОСТІ ОСОБИСТОСТІ</i>	1425
Гошовська Д.Т., Гошовський Я.О. <i>ВПЛИВ АГРЕСІЇ НА ПРОЯВ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДЕПРИВОВАНИ ПІДЛІТКІВ</i>	1433
Грись А.М. <i>ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБРАЗУ Я ПІД ЧАС ВІЙНИ ЗАСОБАМИ КОГНІТИВНО- ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕРАПІЇ (КІПТ)</i>	1446
Грицанюк В. <i>ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ВІЙСЬ- КОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ВЕТЕРАНІВ У США</i>	1460
Данилюк І. <i>ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ОФІЦЕРІВ У БОЙОВИХ УМОВАХ</i>	1471

УДК 364-78:355.1(73)

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-10\(56\)-1460-1470](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-10(56)-1460-1470)

Грицанюк Віта кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0001-7066-0600>

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ВЕТЕРАНІВ У США

Анотація. У статті розкрито сутність та особливості системи соціально-психологічного супроводу військовослужбовців і ветеранів у Сполучених Штатах Америки. Визначено, що в умовах повномасштабної війни проти України питання соціально-психологічної підтримки військових набуває критичного значення, а вивчення зарубіжного досвіду, зокрема американського, дає змогу адаптувати ефективні підходи до української системи соціальної роботи. Проаналізовано діяльність соціальних працівників Департаменту у справах ветеранів США (U.S. Department of Veterans Affairs), які забезпечують міждисциплінарний підхід до відновлення психічного здоров'я, соціальної адаптації та реінтеграції ветеранів у громаду. Встановлено, що американська модель характеризується комплексністю, структурованістю та високим рівнем міжвідомчої координації. Соціальні працівники виконують широкий спектр функцій – від кризових інтервенцій і профілактики самогубств до довготривалого ведення випадків, психотерапії та соціальної адвокації.

Особливу увагу приділено організаційним основам системи підтримки ветеранів у США. До основних суб'єктів цієї системи віднесено: Department of Veterans Affairs (VA) – головне федеральне агентство, яке відповідає за надання медичних, соціальних та психологічних послуг; Military OneSource – інформаційно-консультативний портал, що забезпечує військових і членів їхніх сімей доступом до консультацій і соціальних ресурсів; Wounded Warrior Project – неурядову організацію, яка реалізує програми психологічної реабілітації ветеранів з ПТСР та інвалідністю; U.S. Department of Health and Human Services (HHS) – державну структуру, що координує програми поведінкового здоров'я та сприяє розвитку міжвідомчих ініціатив; а також Home Base Veteran and Family Care, National Center for PTSD, Center for Innovation and Research on Veterans and Military Families, які здійснюють наукову, консультативну та лікувально-реабілітаційну діяльність.

З'ясовано, що ключовими принципами соціальної роботи з ветеранами у США є клієнтоорієнтованість, індивідуальний підхід, безперервність допомоги, міждисциплінарна взаємодія та превентивна спрямованість. Визначено, що система супроводу базується на поєднанні державних програм, громадських

ініціатив і приватного сектору, що дозволяє забезпечити широку доступність послуг, зменшити ризик соціальної ізоляції, бездомності та психічних розладів серед ветеранів. Разом з тим окреслено й основні виклики: перевантаженість системи VA, кадровий дефіцит, бюрократичні бар'єри, нерівномірність доступу до послуг між штатами, а також проблема стигматизації психічних розладів серед військових.

Зроблено висновок, що досвід США може стати важливим орієнтиром для вдосконалення української моделі соціально-психологічного супроводу військово-вослужбовців і ветеранів. Адаптація американських практик до українського контексту сприятиме створенню інтегрованої системи допомоги, орієнтованої не лише на лікування травм війни, а й на відновлення соціального потенціалу, психологічної стійкості та громадської активності захисників.

Ключові слова: соціально-психологічний супровід, соціальна робота, військово-вослужбовці, ветерани, Сполучені Штати Америки, посттравматичний стресовий розлад, система підтримки ветеранів, національна безпека.

Hrytsaniuk Vita PhD in Political Science, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Social Work, Management and Social Sciences, Lviv State University of Life Safety, Lviv, <https://orcid.org/0000-0001-7066-0600>

FEATURES OF SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL SUPPORT FOR MILITARY PERSONNEL AND VETERANS IN THE UNITED STATES

Abstract. The article examines the essence and key features of the system of social and psychological support for active-duty military personnel and veterans in the United States. It is emphasized that, in the context of Russia's full-scale war against Ukraine, the issue of psychosocial assistance to service members has become critically important, while studying international experience—particularly that of the United States—offers valuable insights for improving Ukraine's social work system. The study analyzes the activities of social workers of the U.S. Department of Veterans Affairs (VA), who ensure an interdisciplinary approach to restoring mental health, social adaptation, and reintegration of veterans into their communities. It is established that the American model of veteran support is characterized by complexity, structural organization, and a high level of interagency coordination. Social workers perform a wide range of functions, including crisis intervention, suicide prevention, long-term case management, psychotherapy, and social advocacy.

The article highlights the institutional foundations of the veteran support system in the United States. The main entities include the Department of Veterans Affairs (VA) – the central federal agency responsible for providing medical, social, and psychological services; Military OneSource – an information and counseling platform offering support to military members and their families; Wounded Warrior Project – a non-governmental organization that implements psychological rehabilitation programs

for veterans with PTSD and disabilities; U.S. Department of Health and Human Services (HHS) – a federal agency coordinating behavioral health programs and interagency initiatives; as well as organizations such as Home Base Veteran and Family Care, National Center for PTSD, and the Center for Innovation and Research on Veterans and Military Families, which conduct research, counseling, and rehabilitation activities.

The research identifies the core principles of social work with veterans in the United States: client-centeredness, individual approach, continuity of care, interdisciplinary collaboration, and preventive orientation. The system's effectiveness is ensured through the combination of governmental programs, community-based initiatives, and private-sector involvement, which helps broaden service accessibility and reduce the risks of social isolation, homelessness, and mental disorders among veterans. At the same time, major challenges are outlined, including the overload of the VA system, personnel shortages, bureaucratic obstacles, unequal access to services across states, and the stigma surrounding mental health issues in the military environment.

It is concluded that the U.S. experience can serve as a valuable model for enhancing Ukraine's system of social and psychological support for military personnel and veterans. Adapting American practices to the Ukrainian context will contribute to building an integrated framework of assistance aimed not only at treating war-related trauma but also at restoring social capacity, psychological resilience, and civic engagement among defenders.

Keywords: social and psychological support, social work, military personnel, veterans, United States of America, post-traumatic stress disorder, veteran support system, national security.

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної збройної агресії проти України питання соціально-психологічної підтримки військовослужбовців та ветеранів набуло особливої ваги. Тривале перебування на фронті, пережиті травматичні події, втрата побратимів, вимушене розлучення з родиною, а також труднощі з поверненням до мирного життя після служби створюють серйозні ризики для психічного здоров'я, соціальної адаптації та інтеграції військових у громаду. За оцінками українських і міжнародних експертів, у найближчі роки кількість осіб, які потребуватимуть психологічної та соціальної допомоги, суттєво зростатиме.

Україна наразі перебуває на етапі формування цілісної системи соціально-психологічного супроводу ветеранів, яка б поєднувала державні, громадські та волонтерські ініціативи. Однак наявна інфраструктура підтримки ще не є достатньо розвиненою – існує фрагментарність у роботі міжвідомчих структур, нестача фахівців із військової соціальної роботи, обмежений доступ до послуг психотерапії у регіонах, а також низький рівень суспільного розуміння потреб ветеранів.

У цьому контексті особливої цінності набуває дослідження міжнародного досвіду, насамперед Сполучених Штатів Америки – країни, де протягом десятиліть формується системна модель соціально-психологічної допомоги військово-службовцям. Американська практика демонструє, що комплексна підтримка військових і ветеранів є не лише соціальною функцією, а й елементом національної безпеки, оскільки сприяє збереженню кадрового потенціалу армії, запобігає соціальній дезадаптації, бездомності та самогубствам серед ветеранів [1].

Вивчення досвіду США дозволяє визначити ефективні підходи до міжвідомчої координації, розвитку спеціалізованих служб, підготовки фахівців, а також реалізації програм посттравматичної реабілітації. Адаптація цих практик до українських умов сприятиме вдосконаленню національної системи соціальної роботи з військовими, підвищенню якості надання психологічної допомоги та забезпеченню сталого функціонування суспільства в післявоєнний період.

Метою статті є дослідити особливості системи соціально-психологічного супроводу військовослужбовців та ветеранів у США, визначити ключові напрями діяльності соціальних працівників і психологів, а також виокремити елементи, які можуть бути імплементовані в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До українських науковців, що досліджують різні аспекти соціального супроводу військових і ветеранів слід віднести Алещенко В., Грицанюк В., Джус О., Беспалько А., Ковальчук І., Колосок А., Костишин Е., Кравець Д., Поздишев С., Цимбалюк І., Шевців Ю. Зокрема, науковці Джус О., Беспалько А. та Кравець Д. у своїй статті «Соціальний супровід військовослужбовців та членів їхніх сімей в умовах правового режиму воєнного стану» аналізують структуру та завдання соціального супроводу в умовах війни, підкреслюючи його значення для підтримки морального стану військових і зниження соціальної напруги серед їхніх родин [2]. У подібному контексті працюють Алещенко В. та Поздишев С., ці дослідники розглядають військовий вимір соціальної роботи, пропонуючи діяльнісну модель її впровадження у Збройних Силах України [3]. Значний внесок також зробили Андрій Колосок та Ірина Цимбалюк, які у своєму дослідженні акцентують увагу на необхідності соціально-економічної реінтеграції ветеранів у цивільне життя, пропонуючи практичні заходи для підвищення ефективності їх соціального захисту [4].

Окрему увагу варто звернути на роботу Ковальчук І., яка у публікації «Особливості соціального супроводу людей похилого віку в умовах війни» досліджує особливості підтримки осіб літнього віку під час війни, багато з яких є ветеранами, і описує завдання, принципи та методи соціального супроводу цієї категорії населення [5]. Вищенаведені дослідження та ряд інших, проаналізованих нами [6; 7], демонструють комплексний підхід українських учених до розгляду теми соціального супроводу військових і ветеранів, включаючи як теоретичні аспекти, так і практичні рекомендації для покращення системи соціальної роботи в умовах воєнного часу.

Мета статті – дослідження особливостей системи соціально-психологічного супроводу військовослужбовців та ветеранів у США, визначення ключові напрями діяльності соціальних працівників і психологів, а також виокремлення елементів, які можуть бути імплементовані в Україні.

Виклад основного матеріалу. У Сполучених Штатах Америки соціальні працівники відіграють ключову роль у системі надання допомоги військовослужбовцям та ветеранам, забезпечуючи міждисциплінарний підхід до їх соціальної, психологічної та медичної підтримки. Згідно з офіційними даними Міністерства у справах ветеранів США (U.S. Department of Veterans Affairs, VA) [8], соціальні працівники є невід’ємною складовою команди охорони здоров’я, яка працює з ветеранами у медичних центрах, клініках, програмах реабілітації та соціальної підтримки.

Військовослужбовці дійсної служби та ветерани США становлять специфічну соціально-психологічну групу, для якої характерний унікальний досвід, пов’язаний із бойовими діями, фізичними травмами та психоемоційними навантаженнями. Згідно з даними U.S. Department of Veterans Affairs (VA), значна частина ветеранів стикається з проявами посттравматичного стресового розладу (ПТСР), депресії, тривожних станів та соціальної дезадаптації. Поширеність ПТСР серед ветеранів залежить від періоду військової служби та інтенсивності бойового досвіду: близько 20% учасників операцій “*Iraqi Freedom*” та “*Enduring Freedom*” щорічно демонструють клінічні симптоми ПТСР; серед ветеранів війни в Перській затоці цей показник сягає 12%; а серед учасників війни у В’єтнамі – до 30% осіб у певний період життя мали прояви посттравматичного розладу [8]. Окрему увагу привертає проблема насильства в армії: за даними VA, близько 23% жінок-військовослужбовиць повідомляли про факти сексуального насильства під час служби, тоді як із проявами сексуальних домагань стикалися до 55% жінок і 38% чоловіків [8].

В умовах таких викликів соціально-психологічний супровід ветеранів у системі VA набуває стратегічного значення. Соціальні працівники, які працюють у Департаменті у справах ветеранів США, здійснюють комплекс клінічних і психосоціальних втручань, спрямованих на підтримку ментального здоров’я та соціального функціонування ветеранів. Їх діяльність охоплює широкий спектр напрямів – від профілактики самогубств і кризових інтервенцій до довготривалого клінічного супроводу та реінтеграції ветеранів у громаду. Вони оцінюють ризики суїцидальної поведінки, координують допомогу особам, які перебувають у кризовому стані, організовують надання фінансової підтримки, допомагають бездомним ветеранам отримати житло, а також надають консультативну допомогу особам із фізичними травмами чи психологічними наслідками бойових дій [8; 9].

Соціальні працівники VA інтегровані в усі підрозділи системи Veterans Health Administration (VHA) – найбільшої інтегрованої мережі охорони здоров’я у США [9]. Завдяки цьому вони забезпечують безперервність соціально-

психологічного супроводу від моменту звернення ветерана за допомогою до етапу його повної реабілітації. Їх робота поєднує клінічну, консультативну, координаційну та адміністративну складові, що дозволяє ефективно реагувати на різноманітні потреби клієнтів – від підтримки у вирішенні бюрократичних питань до надання довготривалої психосоціальної допомоги.

Першим етапом соціально-психологічного супроводу зазвичай є початкова зустріч соціального працівника з ветераном та членами його родини або особами, які здійснюють догляд. На цьому етапі здійснюється комплексна оцінка життєвої ситуації ветерана – збираються дані про стан його здоров'я, соціальне оточення, матеріальні умови, військовий досвід, наявні ресурси підтримки та потреби у допомозі. На основі отриманої інформації соціальний працівник формує індивідуальний план супроводу, який узгоджується з мультидисциплінарною командою VA та самим ветераном. Такий підхід відповідає принципам клієнтоорієнтованості, поваги до автономії ветерана та партнерського прийняття рішень.

Особлива увага приділяється кризовому втручання. Соціальні працівники VA надають невідкладну підтримку ветеранам у ситуаціях емоційної кризи, втрати, наслідків бойового стресу або посттравматичного стресового розладу (ПТСР). Після стабілізації стану соціальний працівник допомагає клієнту сформулювати довгострокові цілі відновлення та реалізувати їх через залучення до програм VA або ресурсів громади [10].

Важливою складовою роботи є підтримка ветеранів групи високого ризику – тих, хто перебуває на межі бездомності, має суїцидальні тенденції, стикається з хронічними захворюваннями або втрачає здатність до самостійного догляду. Для таких клієнтів соціальні працівники організовують тривале ведення випадку (case management), координуючи зусилля між медичними установами, соціальними службами, благодійними організаціями та місцевими громадами. Менеджери випадку також надають підтримку у питаннях опіки, оформлення юридичних документів, спадкових заповітів, довгострокових довіреностей, що є невід'ємною частиною соціально-психологічного захисту ветеранів [11].

У процесі госпіталізації соціальний працівник VA забезпечує планування виписки та безперервність догляду, враховуючи індивідуальні потреби ветерана. За потреби фахівець організовує перехід до інших форм догляду – домашнього, паліативного або довгострокового – та координує відповідні ресурси. Таким чином, соціальний працівник виступає ключовим посередником між медичною, психологічною та соціальною підтримкою ветерана.

Не менш важливою є адвокаційна діяльність соціальних працівників, спрямована на захист прав і законних інтересів ветеранів, їхніх сімей, опікунів і осіб, які пережили втрату військовослужбовця. Вони виступають посередниками між клієнтом і системою VA, допомагаючи розібратися у складних адміністративних процедурах, отримати доступ до пільг, медичних програм та соціальних послуг.

Крім того, соціальні працівники VA здійснюють просвітницьку діяльність, інформуючи ветеранів про доступні ресурси, програми, групи підтримки, можливості самодопомоги, а також навчають навичкам управління стресом, адаптації до мирного життя, відновлення соціальних зв'язків. У межах психологічної допомоги вони проводять індивідуальну, групову та сімейну терапію, спрямовану на подолання емоційних та поведінкових проблем, пов'язаних із бойовим досвідом, травмами або втратами.

Таким чином, система соціальної роботи у сфері оборони США вирізняється комплексністю, міжвідомчою координацією та акцентом на індивідуалізований підхід до кожного ветерана. Соціальні працівники виступають не лише посередниками між ветераном і державними структурами, але й психологічними консультантами, адвокатами та координаторами підтримки, що забезпечує цілісність і безперервність соціально-психологічного супроводу.

Основними державними органами, які забезпечують соціальну підтримку в США є:

1. Department of Veterans Affairs (VA) – є центральним федеральним агентством, відповідальним за всебічне медичне, соціальне і психологічне обслуговування ветеранів і членів їхніх сімей. Медичне обслуговування включає широкий спектр послуг з охорони психічного здоров'я: індивідуальна терапія, групова терапія, консультування, медикаментозне лікування, підтримка з боку колег (peer support) та інші комбінації втручань. Також надає пільги, пов'язані з житлом, освітою, пенсіями, страхуванням, пільгами з компенсації інвалідності, підтримкою сімей і опікунами ветеранів. Служба транспортування ветеранів (Veterans Transportation Program, VTP) забезпечує ветеранам безпечний доступ до медичних закладів VA, включно із відшкодуванням витрат на транспортування або організацією спеціального перевезення (VTS) у віддалених районах. Департамент також забезпечує адміністративні служби, підтримку у виборі кар'єри, консультації, програми незалежного проживання (Independent Living) для ветеранів з тяжкою інвалідністю та програму опікунства (fiduciary program) для тих, хто не може самостійно керувати фінансами [12].

2. Military OneSource – це безкоштовний інформаційно-консультативний портал та служба підтримки, створена Міністерством оборони США (Department of Defense), для військових, резервістів, ветеранів і їхніх сімей. Ця служба не надає безпосередньо медичне лікування, але допомагає з нефізичними, соціальними та психологічними питаннями: консультативна підтримка, допомога у вирішенні побутових і сімейних труднощів, інформація про ресурси в громаді. Для ветеранів або людей з пораненнями / травмами Military OneSource надає консультації з реабілітації, адаптації до травм, відновлення житла (наприклад, модифікація житла для людей з обмеженою мобільністю) та допомогу у переході до цивільного життя. Через програму «Wounded Warrior consultations» Military OneSource підтримує поранених військових, їхніх сімей і опікунів, допомагаючи їм зорієнтуватися в системах охорони здоров'я, пільгах та послугах [13].

3. Wounded Warrior Project – неурядова (фондова) організація, яка фокусується на підтримці ветеранів, поранених або хворих унаслідок військової служби, та їхніх сімей. Одним із головних напрямів є підтримка психічного здоров'я: програми і майстер-класи для ветеранів із ПТСР, тривогою, депресією, військовою сексуальною травмою (MST), черепно-мозковими травмами (ТБІ) тощо. WWP надає безкоштовні послуги, які включають телефонну/онлайн-підтримку, індивідуальні консультації, модульні програми з підвищення психологічної стійкості та пряме перенаправлення на клінічне лікування. Через партнерства з академічними медичними центрами WWP реалізує програму Warrior Care Network, яка пропонує інтенсивне амбулаторне лікування ПТСР, ТБІ та інших розладів, забезпечуючи ветеранам житло, транспорт і клінічне лікування безкоштовно [14].

4. U.S. Department of Health and Human Services (HHS) – це федеральне агентство, що займається охороною здоров'я, соціальним забезпеченням і благополуччям населення, включно з військовими, ветеранами та їх сім'ями. У межах HHS діє підсистема, що зосереджується на поведінковому здоров'ї (behavioral health) для військових спільнот: програми, гранти, дослідження, підтримка психічного здоров'я, профілактика розладів, залежностей, суїциду. HHS часто співпрацює з іншими відомствами (наприклад, VA, DoD) у міжвідомчих ініціативах, спрямованих на покращення доступу до психічного здоров'я та інтеграцію служб [15].

5. Home Base Veteran and Family Care – це некомерційна організація та приватна клініка, яка надає психіатричне лікування особам, пов'язаним із військовою службою. Home Base обслуговує понад 45 000 ветеранів та членів їхніх сімей і навчає понад 85 000 спеціалістів по всій країні [16].

6. PTSD: National Center for PTSD – Національний центр посттравматичних стресових розладів має ресурси для сімей і постачальників тих, хто має посттравматичний стресовий розлад. Бачення Центру полягає в тому, щоб стати провідним у світі освітнім і дослідницьким центром передового досвіду з ПТСР [10].

7. The National Coalition for Homeless Veterans (NCHV) – Національна коаліція бездомних ветеранів є провідним органом з питань бездомних ветеранів і єдиною національною організацією, яка зосереджена виключно на припиненні бездомності ветеранів. Ця організація є центром ресурсної та технічної допомоги для національної мережі постачальників послуг на рівні громади та місцевих, державних і федеральних агенцій, які щорічно надають житло, послуги з працевлаштування, ведення справ, юридичну допомогу та інші допоміжні послуги тисячам ветеранів, які стикаються з ризиком залишитися бездомними [11].

8. Center Innovation and Research on Veterans and Military Families – центр надає тренінги з соціальної роботи для тих, хто працює з військовослужбовцями. Центр також проводить дослідження, технологічні розробки та публікації, пов'язані з військовою соціальною роботою [17].

Попри розгалуджену інфраструктуру підтримки ветеранів, пільгове медичне обслуговування та фахово підготовлених соціальних працівників, які

спеціалізуються на військовій тематиці, в США залишають проблеми, які потребують вирішення. Зокрема це перевантаженість системи Департаменту у справах ветеранів, велика кількість звернень і брак персоналу часто призводять до довгих черг, затримок у наданні медичної чи соціальної допомоги. **Бюрократичні бар'єри щодо оформлення пільг і доступ до ресурсів** часто супроводжуються складною документацією, це ускладнює процес для ветеранів з психологічними чи когнітивними труднощами. Ветерани з віддалених регіонів або представники меншин можуть мати обмежений доступ до якісних послуг порівняно з ветеранами у великих містах. Також незважаючи на розвиток програм підтримки ПТСР, багато ветеранів досі уникають звернення за психологічною допомогою через страх осуду або втрати соціального статусу. Проблемою є також, що не всі військовослужбовці після звільнення автоматично отримують статус ветерана з повним пакетом пільг – залежно від умов служби чи типу звільнення, доступ до програм може бути обмеженим.

Висновки. Для України досвід США є надзвичайно цінним, оскільки демонструє ефективність інтеграції соціальної роботи, психологічної підтримки та медичних послуг у єдину систему допомоги військовим і ветеранам. Адаптація американської моделі з урахуванням національного контексту може сприяти створенню в Україні комплексної системи супроводу ветеранів, орієнтованої не лише на медичне лікування, а й на відновлення соціальних зв'язків, психічне здоров'я та громадську реінтеграцію.

Література:

1. Грицанюк В. Соціальний супровід військових і ветеранів у США як елемент національної безпеки // Актуальні питання підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони в умовах війни : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 17 квітня 2025 року). – Кропивницький : ДонДУВС, 2025. – С. 171–174.
2. Джус О., Беспалько А., Кравець Д. Соціальний супровід військовослужбовців та членів їхніх сімей в умовах правового режиму воєнного стану // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки. – 2023. – № 4(56). – С. 41–45. – DOI: 10.17721/1728-2217.2023.56.41-45
3. Алещенко В., Поздишев С. Соціальна робота в сучасному науковому дискурсі: військовий аспект // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки. – 2025. – № 1(61). – С. 5–12. – DOI: 10.17721/1728-2217.2025.61.5-12
4. Колосок А.М., Цимбалюк І.О. Соціальний захист ветеранів війни // Humanitas. – 2024. – № 3. – С. 187–196. – DOI: 10.32782/humanitas/2024.3.26
5. Ковальчук І. Особливості соціального супроводу людей похилого віку в умовах війни // Молодий вчений. – 2023. – № 5(117). – С. 46–50. – DOI: 10.32839/2304-5809/2023-5-117-9
6. Костишин Е., Грицанюк В., Шевців Ю. Досвід США щодо реінтеграції ветеранів війни до цивільного життя // Соціальна робота та соціальна освіта. – 2024. – № 1(12). – С. 11–18. – DOI: 10.31499/2618-0715.1(12).2024.305055
7. Трубавіна І.М., Цибулько Л.Г., Мартинюк А.Ю. Соціальна робота з військовослужбовцями та членами їх сімей та військово-соціальна робота в Україні: історичний аспект і закордонний досвід // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. – 2021. – Вип. 1(48). – С. 414–418.

8. U.S. Department of Veterans Affairs. Social Workers [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.socialwork.va.gov/socialworkers.asp>
9. U.S. Public Health Service. *Veterans Health Administration Overview*. Retrieved from: <https://www.usphs.gov/>
10. National Center for PTSD [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ptsd.va.gov/>
11. National Coalition for Homeless Veterans (NCHV) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nchv.org/>
12. Department of Veterans Affairs [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.va.gov>
13. Military OneSource. Information and support for military members and families [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.militaryonesource.mil/>
14. Wounded Warrior Project. Support for injured veterans [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.woundedwarriorproject.org/>
15. U.S. Department of Health and Human Services [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.usphs.gov/>
16. Home Base Veteran and Family Care [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://homebase.org/>
17. Center for Innovation and Research on Veterans and Military Families [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cir.usc.edu/>

References

1. Hrytsaniuk, V. (2025). Sotsialnyi suprovid viiskovykh i veteraniv u SShA yak element natsionalnoi bezpeky [Social support for military personnel and veterans in the USA as an element of national security]. *Aktualni pytannia pidhotovky fakhivtsiv dlia sektoru bezpeky i oborony v umovakh viiny – Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference “Topical Issues of Training Specialists for the Security and Defense Sector in Wartime”* (Kropyvnytskyi, April 17, 2025), 171–174. Kropyvnytskyi: DonDUVS [in Ukrainian].
2. Dzhus, O., Bepalko, A., & Kravets, D. (2023). Sotsialnyi suprovid viiskovosluzhbovtiv ta chleniv yikhnikh simei v umovakh pravovoho rezhymu voiennoho stanu [Social support of servicemen and their family members under the legal regime of martial law]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Viiskovo-spetsialni nauky – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Military-Special Sciences*, 4(56), 41–45. <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2023.56.41-45> [in Ukrainian].
3. Aleshchenko, V., & Pozdyshev, S. (2025). Sotsialna robota v suchasnomu naukovomu dyskursi: viiskovy aspekt [Social work in the modern scientific discourse: military aspect]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Viiskovo-spetsialni nauky – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Military-Special Sciences*, 1(61), 5–12. <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2025.61.5-12> [in Ukrainian].
4. Kolosok, A.M., & Tsymbaliuk, I.O. (2024). Sotsialnyi zakhyst veteraniv viiny [Social protection of war veterans]. *Humanitas*, 3, 187–196. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.26> [in Ukrainian].
5. Kovalchuk, I. (2023). Osoblyvosti sotsialnoho suprovodu liudei pokhyloho viku v umovakh viiny [Features of social support for elderly people in the conditions of war]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 5(117), 46–50. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-9> [in Ukrainian].
6. Kostyshyn, E., Hrytsaniuk, V., & Shevtsiv, Yu. (2024). Dosvid SShA shchodo reintehratsii veteraniv viiny do tsyvilnoho zhyttia [USA experience regarding the reintegration of war veterans into civilian life]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita – Social Work and Social Education*, 1(12), 11–18. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(12\).2024.305055](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305055) [in Ukrainian].

7. Trubavina, I.M., Tsybulko, L.H., & Martyniuk, A.Yu. (2021). Sotsialna robota z viiskovosluzhbovtsiamy ta chlenamy yikh simei ta viiskovo-sotsialna robota v Ukraini: istorychnyi aspekt i zakordonnyi dosvid [Social work with military servicemen and members of their families and military and social work in ukraine: historical aspect and foreign experience]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pedagogika. Sotsialna robota – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Pedagogy. Social Work*, 1(48), 414–418 [in Ukrainian].
8. U.S. Department of Veterans Affairs. (n.d.). *Social Workers*. Retrieved from <https://www.socialwork.va.gov/socialworkers.asp>
9. U.S. Public Health Service. (n.d.). *Veterans Health Administration Overview*. Retrieved from <https://www.usphs.gov/>
10. National Center for PTSD. (n.d.). *Helping Veterans with PTSD*. Retrieved from <https://www.ptsd.va.gov/>
11. National Coalition for Homeless Veterans (NCHV). (n.d.). *Ending Veteran Homelessness*. Retrieved from <https://nchv.org/>
12. Department of Veterans Affairs. (n.d.). *Programs and Services for Veterans*. Retrieved from <https://www.va.gov>
13. Military OneSource. (n.d.). *Information and Support for Military Members and Families*. Retrieved from <https://www.militaryonesource.mil/>
14. Wounded Warrior Project. (n.d.). *Support for Injured Veterans*. Retrieved from <https://www.woundedwarriorproject.org/>
15. U.S. Department of Health and Human Services. (n.d.). *Behavioral Health and Veteran Support Initiatives*. Retrieved from <https://www.usphs.gov/>
16. Home Base Veteran and Family Care. (n.d.). *Programs and Services*. Retrieved from <https://homebase.org/>
17. Center for Innovation and Research on Veterans and Military Families (CIR). (n.d.). *Programs and Research Initiatives*. Retrieved from <https://cir.usc.edu/>